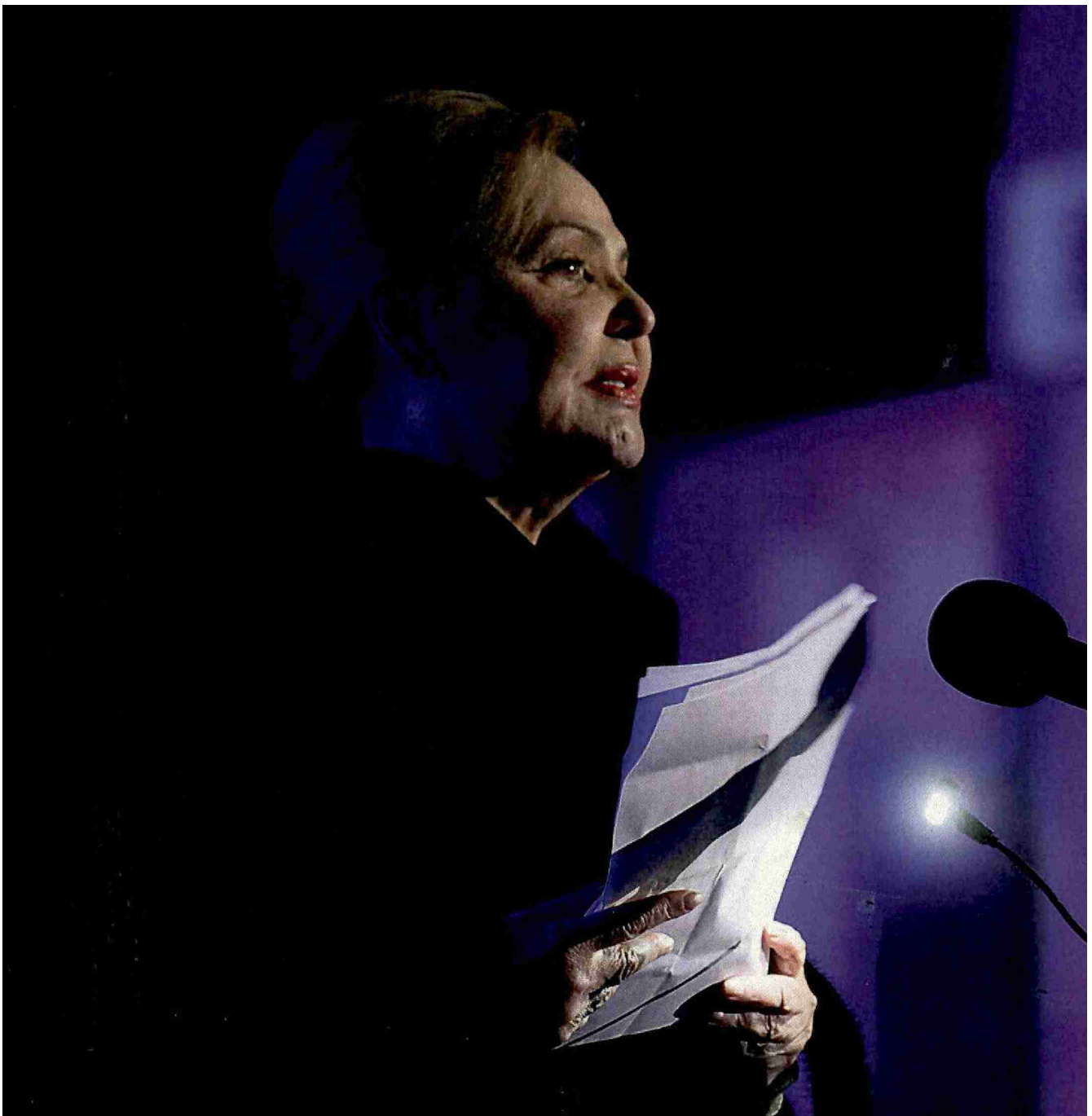

Intervju: **Madlena Cepter**

Protivteža kvaz

“Podršku nisam tražila, niti očekivala. Sve što sam pokrenula u Beogradu, ostvarila sam sama, razume se uz pomoć i podršku svog supruga i mojih vernih saradnika. O utiscima gradonačelnika ne mogu da govorim. Nadam se da je zadovoljan činjenicom da je Beograd dobio nešto lepo i vredno, sada i u vremenu koje dolazi”

umetnosti i kiču

Nekako baš u dane dok je ovdašnja javnost bila obuzeta tek održanim Evroprajdom, opraštanjem od kraljice Elizabete i nastupom srpske delegacije u Ujedinjenim nacijama, kao iz neke druge

priče u kojoj je sve kako treba i u redu, pojavila se vest da je otvorena Palata umetnosti "Madlena".

Ovo velelepno zdanje na 7000 kvadratnih metara na Dedinju biće "protivteža i suprotnost svemu vulgarnom, površnom, neukusnom, komercijalnom, lažnom i bezvrednom što kontaminira duhovni prostor i javni diskurs u današnjem svetu", a njegovi će programi i sadržaji "biti uistinu dostojni ciljeva Palate umetnosti", piše u katalogu.

Palata umetnosti "Madlena" je novi projekat koji je Madlena Cepter, kako ističe, "zahvaljujući poslovnom uspehu kompanije svog supruga Filipa", darivala Srbiji. Palati su prethodili Opera i teatar Madlenianum, izdavačka kuća Zepter Book World, Kreativni studio Cepter (za filmsku i TV produkciju), Fondacija za naučne, tehničke i kulturne projekte, Galerija Cepter, Aukcijska kuća MadlArt (koja zaokružuje 20 godina aktivnosti), Nagrada za književnost Žensko pero, sponzorisanje Nagrade Dobričin prsten Udruženja dramskih umetnika Srbije, Fond za stipendiranje darovitih studenata i dve prestižne nagrade globalnog ugleda – Prix Litteraire Europeen Madlena Zepter (za književnost) i Zepter International Award Artzept (za visoki domet u dizajnu).

"VREME": Pre 12 godina, u intervjuu za "Vreme" najavili ste da će Muzej Cepter biti vaše poslednje ulaganje u kulturu Srbije. Zašto ste se predomislili?

MADLENA CEPTEP: Nije Palata umetnosti jedini dokaz da sam "izneverila" taj zavet. Bilo je još ponešto u tih dvanaest godina... Nisam umetnik, ali nosim u sebi poriv za osvajanjem lepote, za kreacijom sadržaja koji će učiniti ovaj život zanimljivijim, uzbudljivijim, koji će doneti trenutke zaborava i sreće mnogima. Moj suprug – evo, uporedo sa otvaranjem Palate umetnosti on i ja obeležavamo i pedeset godina braka – takođe je neumoran, ali u hodu pod zvezdama krupnog biznisa. U međusobnom podržavanju i razumevanju našli smo svoj smisao. Tako mi je

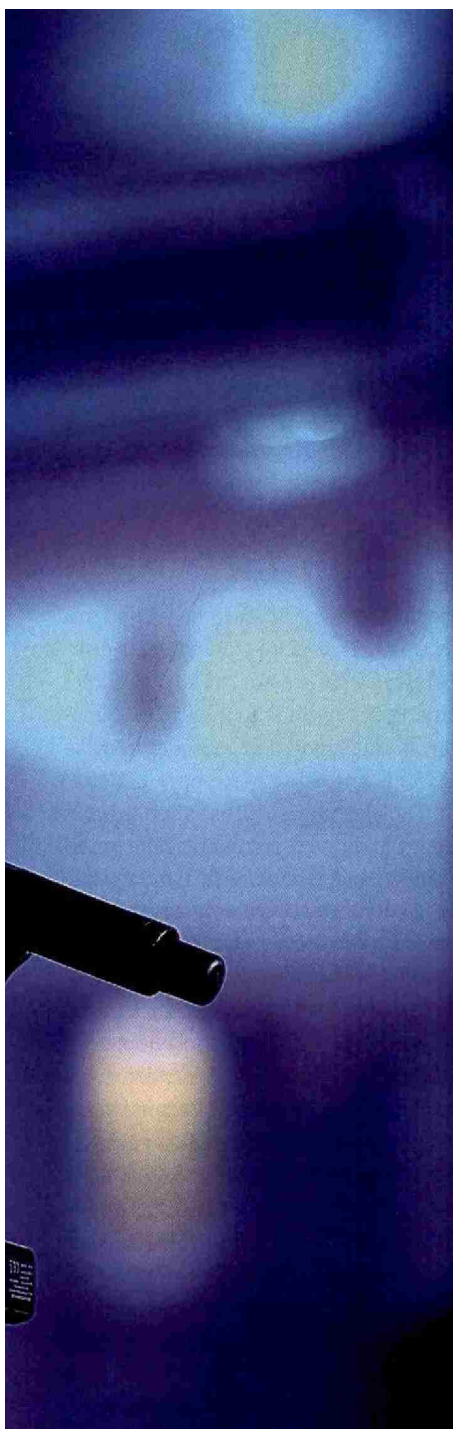
omogućeno da osnivam i izdržavam veći broj kulturnih ustanova, deleći s njim imperativ duše da budemo korisni svom narodu. Podsetiću vas na reči Džona Dejvida Rokfelera, velikog filantropa, američkog industrijalca: "Najsiromašniji čovek koga poznajem je onaj koji nema ništa drugo osim novca." Čemu sve što posedujemo ako ne umemo to posedovanje da upotrebimo za dobrobit ljudi?

Zašto uopšte ulažete u kulturu? Pitam vas ovo zato što se u Srbiji deцениjama unazad na kulturu gleda kao na oblast koja predstavlja bacanje državnih para.

Ulaganje u kulturu može biti bilo šta, ali nipošto bacanje para, državnih ili bilo čijih. Kultura je osnova razvoja i boljeg života. Nekulturni ljudi guše se u mraku i neznanju, nemoćni su da odgovore na pitanja koja ih muče, hodaju unatraske, a taj put vodi u ambis nečovečnosti i kolektivne nesreće. Kultura je podloga razmišljanja, analize, zaključivanja, donošenja malih i krupnih odluka. Kultura nas čini boljim, kroti u nama niske porive. Kultura jedne nacije pripada svim drugim nacijama i obrnuto. Naravno, moji naponi da doprinesem opštoj kulturi su ograničenog efekta. Ali, svako treba da učini koliko može. Osvajanje lične slobode. Nije na meni da sudim o politici u kulturi nekad i danas. Uska znanja, svedenost života na mobilni telefon i kompjuter, prete poništavanjem duhovnosti, mašte, uživanja u lepoti, siromaštvom psihe u neizvesnom vremenu koje protiče.

Zadužbinarstvo je u Srbiji postalo retka pojava. Zašto? Tačno je da u Srbiji ne dominiraju bogati ljudi, ali da li je to jedini razlog?

Pročitacu vam nešto što sam zapisala u svojoj *Autobiografiji*, a što možete shvatiti kao moj indirektan odgovor: "Još od detinjstva sam volela da drugima pričim radost, i – kao uvek – u tome sam imala podršku moje drage majke... Najvažnije je moći saosećati. S vremenom je to postala moralna matrica mog odnosa prema ljudima... Život nam vraća samo ono što mi drugima dajemo." Dakle, ako

ste naučeni da ne budete usko-grudi i sebični, pomoć drugima, davanje, biće vam nešto sasvim normalno. Međutim, kad je reč o zadužbinarstvu, postoje i neki drugi, periodično podsticajni, odnosno periodično ograničavajući razlozi, koje bih nazvala opšte-društvenim. U godinama posle velikih stradanja i pogibija, kao što je bio Prvi svetski rat, u Srbiji je buktac patriotizam, jaka motivacija da se doprinese oporavku i napretku zemlje. Ljudi su u patrijarhalnoj, rekla bih čovečnijoj klimi, osećali imperativ zajedništva, potrebu da učine koliko god mogu za spas i oporavak nacije. "Živi i daj drugom da živi" – bila je lozinka imućnih ljudi. U godinama socijalizma nestao je sloj građana-zadužbinara, obezvlašćen i osiromašen. Država je gradila i radila koliko je mogla i koliko je to ideološki bilo poželjno. A onda, devedesetih godina, u takozvanoj tranziciji, zavladao su novi, drukčiji principi i potrebe, tehnički umovi počeli su da dominiraju. Praktičnost iznad duha. Nestabilnost ekonomije. Novi ljudi iz sfere biznisa okreću se sebi. Individualizam i uski lični interesi obeležavaju naše vreme.

U medijima nema informacija o gradnji vaše Palate umetnosti, pa je njeno otvaranje bilo iznenađujuće. Molim vas za komentar.

Nema tu nikakve misterije. Moj princip je da ne razglašavam nešto što je u povoju, što nastaje sporo, s mukom, što će biti artikulirano u definitivnom obliku tek u ovoj godini, posle duge i složene adaptacije stare zgrade na istom mestu. Jednostavno, znala sam šta hoću: da ostavim svoj legat Srbiji i mom rodnom Beogradu, ali kako to izvesti, kako doći do konačnog cilja nisam razaznavala u samom početku. Palata umetnosti je postepeno dobijala svoje konačne obrise i sadržaje, čak i dok sam ja često bila odsutna, boraveći u Monte Karlu.

Koliko je trajala gradnja? Zašto ste izabrali baš tu lokaciju?

Nisam ja izabrala lokaciju, nego je ta lokacija izabrala mene. To je zapravo susedna vila, takoreći na istom placu na kome je i vila "Emma" u kojoj živim sa svojom porodicom. Te dve kuće čine sada zajednički kompleks – legat. Dakle, nije reč o

JEDINSTVENA U GRADU: Palata umetnosti "Madlena"

gradnji, već o strukturalnoj i funkcionalnoj adaptaciji postojećeg objekta veličine 7000 kvadratnih metara. Arhitekta Zoran Simić, Vladan Đukić i Zoran Aleksić, trojica izuzetno darovitih ljudi, pristupili su ovom poslu ambiciozno, s razumevanjem kulturne misije koju sam htela da postignem. Adaptacija je trajala pet-šest godina. Dobijeni su izuzetno atraktivni i funkcionalni prostori za razne performanse, koncerte, izložbe, naučne skupove, književne večeri... Spajajući klasično i moderno, eleganciju i praktičnost, luksuz i smernost, Beograd i Srbija dobili su novu kulturnu ustanovu, koja će izboriti posebno mesto u kulturnoj ponudi glavnog grada.

Da li ste imali podršku Grada Beograda? Da li su vam čestitali, zahvalili? Kakvi su gradonačelnikovi utisci o Palati?

Podršku nisam tražila, niti očekivala. Sve što sam pokrenula u Beogradu, ostvarila sam sama, razume se uz pomoć i podršku svog supruga i mojih vernih saradnika. Što se čestitanja tiče, pa mnogi su mi čestitali, a zahvalnost je nešto što se u Srbiji teško zaslužuje. O utiscima gradonačelnika ne mogu da govorim. Moraćete sami da mu se obratite. Nađam se da je zadovoljan činjenicom da je Beograd dobio nešto lepo i vredno, sada i u vremenu koje dolazi.

Na otvaranju ste rekli da je predmete izložene u Palati nemoguće videti na drugim mestima u gradu. U kom smislu, da li su vredniji od eksponata u postojećim muzejima?

Palata umetnosti "Madlena" sadrži Muzej Orijenta, Muzej stilskog nameštaja raznih epoha i meridijana, veliki prostor za likovne izložbe, ali i kamerni teatar, malu kino dvoranu, niz prostorija za simpozijume, nastupe oratora, kamerni koncerte, večeri poezije ili promocije knjiga i slično. Već ovaj pregled namena i ponuđenih izložbenih sadržaja jasno ukazuje na moju nameru da posetiocima pokažem mnoge predmete koje sam kupovala na aukcijama u prestižnim kućama u Londonu i Njujorku i u drugim gradovima, ali da to ne bude mrtav prostor ispunjen predmetima, već istovremeno i multifunkcionalan objekat podatan za mnoge umetničke sadržaje i intelektualne skupove. Kao strastan kolekcionar, shvatila sam u jednom trenutku da svi ti predmeti velike umetničke vrednosti gube svrhu u mom posedu ako ih budem čuvala za sebe... Ne mislim da je Palata umetnosti značajnija i da su u njoj prikazani artefakti veće vrednosti od onih u drugim muzejima u Beogradu. Daleko od toga. Uopšte mi nije bila namera da se takmičim i da dokazujem neku supremaciju! Čini mi se da Beograd nema muzej orijentalnih umetničkih rukotvorina, posuda i nakita, recimo. I da nigde nisu prikazani autentični luksuzni saloni iz aristokratskih palata u Francuskoj, Austriji, Portugalu ili na Dalekom istoku... Utoliko je Palata ekskluzivna, drukčija, i ne može se porediti sa daleko bogatijim muzejima druge vrste.

"Prošetajte" nas kroz postavku, iz kojih zemalja su eksponati?

Devedeset odsto eksponata su originalni iz sedamnaestog, osamnaestog i devetnaestog veka, a ostali su rađeni u stilu originala s kraja devetnaestog veka. U Muzeju Orijenta mnogo je predmeta iz Japana i Kine, koji pripadaju elementima enterijera ovih dalekih naroda ili su naprosto dekorativni. Minuciozni rad majstora, zadivljujuće stvaralaštvo tih anonimnih izrađivača, zadiviće svakoga ko ih bude video. Izdvojila bih zatim salon u *ampir* stilu, koji potiče iz Francuske, zbog rafinmana u oblikovanju i dezenima. Posetioци će narednih nedelja moći da vide i jedinstvenu izložbu "Stolice" italijanske likovne umetnice Karie Tolomeo, kojom je otvorena Pa-

Ne, to neće biti pozajmna biblioteka, već ozbiljan bibliotečki fond od preko 2000 knjiga na srpskom i stranim jezicima na raspolaganju istraživačima, naučnim radnicima, publicistima, novinarima. Knjige su različitih oblasti i tema.

Da li je vaša Palata za elitnu publiku ili za svakog ko želi da uđe?

Šta je to "elitna publika"? Publiku čine svi građani, a za sve građane, pa i strane posetioce, Palata će biti otvorena određenih dana u nedelji i u određeno vreme. Svi posetioци moći će da obiđu izložbenu galeriju i dva muzeja o kojima smo razgovarali... Ono što će, uslovno rečeno, ipak biti elitno jesu umetnički sadržaji koje ćemo birati po strogim kriterijumima. Re-

Naravno, sve je rizično kad se upustite u građevinske poduhvate i pokretanje kulturnih institucija. Politički potresi, ratni sukobi, unutarnji nemiri, inflacija kao vešta pretnja, zemljotresi i nepogode, požari, zdravstveni problemi – sve to visi nad nama neprestano. I ako nemate hrabrosti, nikada ništa nećete uraditi. Upustila sam se u avanturu kojoj nisam odolela, ne vodeći računa o tome da li ću stići do kraja. Čak nisam ni razmišljala o rizicima. Vodila me je moja strast, posvećenost umetnosti. Minule godine u radu oko Palate prošle su mi kao san, kao magnošenje, kao kada pružate ruke prema nečemu što želite iznad svega.

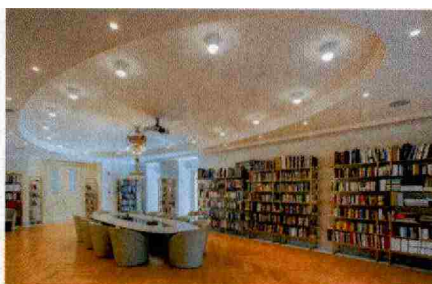
Svi vaši projekti su uspešni. Dok se cela kultura žali da teško živi, vi se ne žalite. Kako je to moguće?

Kome da se ja žalim, kad sam sama "krivac" za sve što me je snašlo? O uspehu mojih projekata neka drugi sude. Ja dajem sve od sebe, ulažem maksimum svojih mogućnosti. Rad u kulturi je veštito odricanje, ulaganje u neizvesnost, borba, izazov koji vas opseđa a da ne umete racionalno da objasnite zašto to radite... U ranoj mladosti poneko "sklizne" u čaroliju dobre knjige, filma, teatra, ocharavajućih zvukova orkestra ili zavodljivosti pevača. Inficira se doživotno. U porodici jednog mašinskog inženjera (moj otac) i jednog maga za kreiranje ženske odeće (moja majka) uvek je lebdeo duh umetničkog doživljaja. Celog života pripadam tom svetu.

Kad sam vas 2010. godine pitala šta mislite, da li će vaš primer zadužbinstva slediti drugi, ovako ste odgovorili: "Takve vrste ideja niko nikom ne može da prenese. Ili ih imate, pa ih i ostvarujete, ili ih nemate. Ne verujem da bi ovom drugom išta pomoglo kad bi mu sad neko rekao: hajde, ti imaš pare, ulož ih u kulturu, napravi muzej, operu, napravi šta god želiš. Sigurna sam da ga ne bi ni saslušao. A ja želim, umem i mogu da pomazem." Šta biste danas odgovorili?

Odgovorila bih vam to isto. Ili si čovek sa osobinama čoveštva. Ili nisi. Uz dodatak koji preuzimam od starog kineskog mudraca Konfucija: "Ko želi osigurati dobro drugima, već je osigurao dobro sebi."

SONJA ČIRIĆ

IZ PRIVATNE KOLEKCIJE MADLENE CEPTER: Detalji postavke i biblioteka

lata. Karla Tolomeo uveliko je poznata u svetu, a njena teza je da svaki predmet oko nas može biti transformisan u umetničko delo. Ona je pobrala slavu u mnogim galerijama prikazavši niz stolica kao čudesni spoj oblika i raznih koloritnih aplikacija, u tekstilu, vuni, plastici... Skrenula bih pažnju i na fotelje koje je kreirala i koje će zauvek opasivati teatar okruglog oblika, kao stalni element ovog prostora za igru glumaca. Najzad, uz Palatu je sagrađen i stakleni paviljon, da tako nazovem poseban prizemni objekat u koji sam smestila egzotično drveće Mediterana, i koji će služiti za razne skupove i susrete.

Jedan deo Palate je biblioteka. Da li je otvorena za građanstvo?

pertoarska politika Palate biće zasnovana na istinski vrednim dometima naših i stranih umetnika (na "elitnim" ostvarenjima), bilo da je reč o muzici, slikarstvu, dramskim predstavama manjeg formata, plesnim egzibicijama – s namerom da ono što se dešava bude protivteža kvazi-umetnosti, jevtinim, često komercijalnim sadržajima, neukusu i kiču.

Ovo vreme ekonomske krize i rata, složićete se, nije povoljno za ovakva ulaganja. Zašto ste rizikovali?

Čovek ne može da bira vreme u kome će živeti. Da li znate neki period u istoriji u kome nije bila bar jedna kriza? Pošto je zgrada Palate već bila u našoj svojini, i pošto sam već raspolagala kolekcijama za izlaganje, rizik nije bio naročito veliki.